

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Kasvataja/perevanema kompetentsimudel

Koostaja: Heili Sõmer
Heiliko OÜ

Detsember 2021

Sisukord

Sissejuhatus	2
I Mõisted ja mudeli ülesehitus	3
II Kompetentside kirjeldused	4
III Kompetentsimudeli koht teiste organisatsiooni töövahendite kõrval ja kompetentsimudeli rakendamine	6
1. Mille poolest kompetentsid erinevad mõõdikutest?	6
2. Kompetentsimudeli rakendamine asendushooldusasutuses.....	6
Asutuses mudeli rakendamise eesmärgid	6
Eeldused kompetentsimudeli rakendamiseks	7
3. Kompetentsimudeli rakendamisest valdkonnas	8
Lisa 1. Juhtumid argielus.....	9
1. Treven ei taha kohtuda.....	9
2. Miks ta mind löi?	10
3. Tahan oma koju tagasi!	11
4. Anni on agressiivne.....	12
5. Kert on kadunud	13
6. Mis te siin kaagutate	14
7. Kaie on kurb.....	15
8. Mind nad armastavad rohkem	16
9. Maire muretseb	17
10. Vennad omavahel.....	18
11. Marie võtab vastutuse.....	19
12. Teedu hambapesu	20
Lisa 2. 360-kraadi küsimustikud	21
Enesehindmise küsimustik	21
Küsimustik partnerile, võrgustiku liikmele	25

Sissejuhatus

Kompetentsimudel on koostatud perevanematele, kes töötavad perekodudes ja kasvatajatele, kes töötavad asenduskodudes.

Kasvataja/perevanema kompetentsimudeli eesmärgiks on eelkõige erinevates asutustes töötavatele perevanematele ja kasvatajatele **seatud nõuete ühtlustamine**. See on heaks abivahendiks töötajale oma rolli paremaks mõistmiseks ja oma käitumise analüüsiks ning töövahend juhile tagasiside andmiseks ja organisatsioonikultuuri arendamiseks.

Kompetentsimudeli rakendamise tulemusel:

- kasvab laste heaolu,
- suureneb töötaja rollisegus ja töö kvaliteet,
- asutuses ühtlustub organisatsioonikäitumine ja tõuseb juhtimise kvaliteet,
- riigi tasandil toimub asutusekeskse asendushoolduse ühtlustumine, suureneb lapsekesksus ja töötajate pühendumus.

Kõik loodud materjalid valmisid töögrupis, kus osalesid:

Projektijuht: Anu Jalakas (SKA)

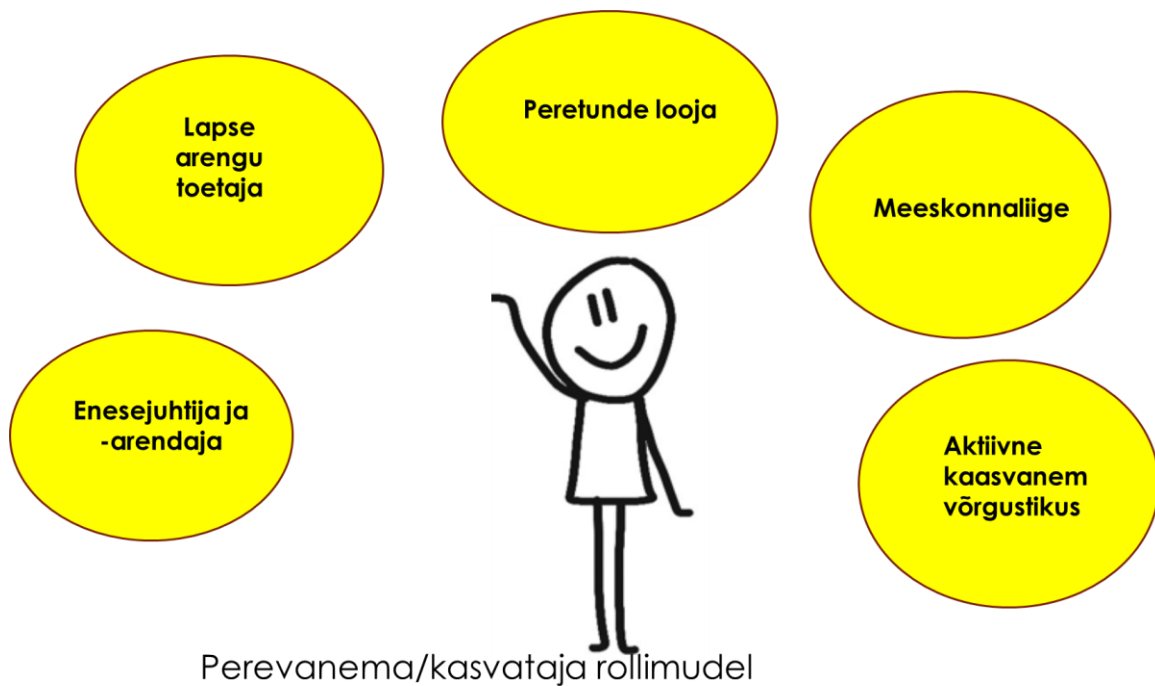
Konsultandid: Heili Sõmer, Anneli Kikkas (Heiliko OÜ)

I Mõisted ja mudeli ülesehitus

Dokumendis kasutatavad mõisted

- **Kompetentsid** on teadmised, oskused ja hoiakud, mis avalduvad rollikäitumises ning on eelduseks rolli edukaks täitmiseks.
- **Kompetentsimudel** on kompetentside kirjeldamise, hindamise ja tagasiside andmise süsteem.

Kompetentse kirjeldatakse vaadeldavate käitumiste kaudu. Kompetentsimudel on üles ehitatud **rollipõhiselt** – kirjeldatud on perevanema/kasvataja viit olulist rolli, millest iga roll eeldab vastavat käitumist.

II Kompetentside kirjeldused

1. Lapse arengu toetaja

1.1 Kontakti loomine lapsega

1. Kogub lapse paremaks tundmaõppimiseks tema kohta infot.
2. Õpib last tundma läbi ühistegevuste.
3. Väljendab oma positiivset hoiakut lapse suhtes, kasutades ka sobivat hääletooni ja kehakeelt.
4. Mõistab kiindumussuhte vajalikkust lapsele ja pakub lähedust.
5. Loob lapsele turvalised rutiinid.
6. Annab lapsele aega muutustega kohanemiseks.

1.2. Lapse arenguvajaduste mõistmine

1. Näeb last tervikuna ja keskendub tema tugevustele.
2. Mõistab lapse vajadusi, tunde- ja mõttemaailma ning arvestab nendega.
3. Märkab ja arvestab traumade võimalikku mõju lapse arengule ja käitumisele.
4. Kasutab traumapädeva hoolduse põhimõtteid lapse toetamisel ja sisemise turvatunde suurendamisel.
5. Märkab lapse andeid ja pakub viise nende arendamiseks.
6. Märkab positiivseid muutusi lapses ja tunnustab ka väikeste edusammude eest.

1.3. Lapse füüsilise ja seksuaalse arengu toetamine

1. Arvestab lapse eripärade ja tervisliku seisundiga.
2. Suunab last tegema tervislikke toiduvalikuid.
3. Innustab last aktiivselt liikuma.
4. On lapsele eeskujuks tervislike eluviiside kujundamisel.
5. Mõistab ja toetab lapse eakohast seksuaalset arengut.

1.4. Lapse sotsiaalse, emotsionaalse ja vaimse arengu toetamine

1. Toetab last tema tunnete teadvustamisel ja juhtimisel.
2. Aitab lapsel aktsepteerida oma eripärasid ja tulla toime ebaõnnestumistega.
3. Aitab lapsel mõista teisi inimesi ja luua turvalisi suhteid.
4. Suunab last kasutama nutiseadmeid mõõdukalt ja mõistlikult.
5. Arendab koostegemiste ja lapse usaldamise kaudu tema toimetulekuoskusi.
6. Toetab lapse intellektuaalset arengut arvestades tema huvisid ja võimekust.
7. On oma käitumisega lapsele eeskujuks.

2. Peretunde looja

2.1. Turvalise keskkonna loomine

1. Vastutab pere iga lapse heaolu eest.
2. Kujundab õhkkonna, kus kõiki märgatakse ja igaüks on tähtis.
3. Pöörab teadlikult tähelepanu laste turvatunde säilimisele perekoosluse muutumisel.
4. Loob piire kaasates lapsi peresiseste kokkulepete tegemisse.
5. Kaasab lapsi peretraditsioonide loomisse ning hoidmisse.
6. Märkab väärkohtlemist ja reageerib sellele koheselt.

2.2. Peresuhete juhtimine

1. Loob lastele võimaluse olla loov ja mänguline, mängib kaasa.
2. Toetab teadlikult laste põhiväärtuste kujunemist.

3. Jälgib laste omavahelisi suhteid ja toetab heade peresuhete tekkimist ning arenemist.
4. Ennetab ja lahendab erimeelsusi konfliktilahendamise meetodeid kasutades.
5. Võimaldab peres igale lapsele privaatsust.

3. Meeskonnaliige

3.1. Peremeeskonna vaimu hoidmine

1. Tegutseb peremeeskonnas ühtsustunde ja laste heaolu nimel.
2. Seab ja järgib peremeeskonnas ühiseid eesmärke.
3. Jagab peremeeskonnas infot arvestades konfidentsiaalsusenõuete ja lapse privaatsusega.

3.2. Kollegiaalsus

1. Loob kolleegidega usaldusväärsed suhted ja hoiab head tööõhkkonda.
2. Märkab kolleege ja tunnustab neid.
3. Toetab kolleege oma kogemuste ja teadmistega.
4. Annab kolleegidele konstruktiivset ja hoolivat tagasisidet.
5. Märkab kolleegi ebasobivat käitumist ja reageerib sellele.
6. Teab oma asutuse eesmärke ning järgib organisatsiooni väärtusi.

4. Enesejuhtija ja -arendaja

4.1. Eneseanalüüs

1. Hindab teadlikult oma tugevusi ja arengukohti.
2. Pöörab tähelepanu oma vajadustele ning väljendab neid.
3. Teadvustab oma emotsionaalset seisundit ning küsib vajadusel abi kolleegidelt või juhtkonnalt.
4. Analüüsib ja reflekteerib oma käitumist ning hoiakuid ning on valmis neid muutma.
5. Teadvustab isikliku ajaloo ja läbielatu mõju oma käitumisele ja suhetele ning tegeleb vajadusel oma peremustritega.

4.2. Enesejuhtimine

1. Planeerib ja kasutab oma aega tulemuslikult, samas ennastsäästvalt.
2. Pingelistes olukordades jääb tasakaalukaks.
3. Valdab stressijuhtimise võtteid ja rakendab neid vajadusel.
4. Võtab aega iseendale ja erinevatele rollidele oma elus.

4.3. Enesearendamine

1. Arendab ennast inimesena mitmekülgset.
2. Arendab end erialaselt, näiteks osaleb koolitustel, supervisioonidel, loeb erialast kirjandust.
3. Kasutab igapäevaselt kaasaegseid digivahendeid ja muud olmes vajalikku tehnikat.

5. Aktiivne kaasvanem võrgustikus

5.1. Koostöö päritoluperega

1. Tutvustab lapsele tema päritolu ja aitab luua sellega positiivseid seoseid.
2. Toetab lapse kontakti päritolupere- ja teiste lähedastega.
3. Aitab lapsel lahti mõtestada tema minevikku ja praegust suhet päritoluperega.

5.2. Koostöö lapse võrgustikuga

1. Teeb avatud koostööd lapse eestkostjaga.
2. Algatab ja teeb lapse arengu toetamiseks koostööd haridusasutusega ja tugispetsialistidega.
3. Jagab ausat infot ja tagasisidet võrgustiku liikmetele.

III Kompetentsimudeli koht teiste organisatsiooni töövahendite kõrval ja kompetentsimudeli rakendamine

1. Mille poolest kompetentsid erinevad mõõdikutest?

Kompetentsid kirjeldavad töötaja oodatavat tööalast käitumist **igapäevaselt**, mitte tema sooritust mingil kindlal hetkel (näiteks kutseksamil või koolituse lõpus). Seepärast pole kompetentsid otseselt mõõdetavad, küll aga töötaja enda ja temaga tööalaselt kokku puutuvate inimeste poolt hinnatavad.

See on ühtlasi kompetentside hindamise

- nõrkus, kuna töötaja käitumine võib erinevatel päevadel olla erinev ning hindamises on teatud subjektiivsus;
- samas aga ka **suur tugevus**, kuna hinnatakse **igapäevast tööalast käitumist, millest sõltuvad hinnatava suhted ja tema mõju teistele inimestele - seega töötulemus.**

Kuna kompetentse ei saa absoluutskaalal mõõta, kasutatakse kompetentside hindamisel sageli Likerti (USA psühholoog) poolt väljatöötatud skaalat. See on suhtumisi ja arvamusi uurivate küsimustike skaala, mis määrab ära teatud väitega nõustumise astme, nt täiesti nõus, pigem nõus, ei ole nõus või on väga omane, pigem omane, pigem ei ole omane, pole üldse omane.

Mõõdikud on eesmärkidest lähtuvad otseselt numbriliselt mõõdetavad näitajad, mis lasteasutuste puhul võivad olla näiteks

- eelarves püsimine
- personali voolavus
- töötajate koolituspäevade arv
- töötajate keskmine rahulolu
- laste keskmine rahulolu
- kaebuste arv

Mõõdikud on orienteeritud **mineviku tulemusele**, kuna need on arvatud eelmiste perioodide põhjal.

Kompetentsid on töötajate käitumised, mis loovad **tuleviku tulemust**. Need on loodud tuleviku fookuses, eeldusel, et kirjeldatud tööalaste käitumistega saavutatakse asutuse eesmärgid, mis on mõõdetavad.

2. Kompetentsimudeli rakendamine asendushooldusasutuses

Asutuses mudeli rakendamise eesmärgid

1. Laste heaolu kasv ja arengukeskkonna paranemine

Perevanemad/kasvatajad

- on teadlikumad oma käitumisest ja selle mõjust laste arengule;
- hoiavad kompetentsimudelile vastavalt fookuses iga lapse arengu ja tema eripäradest lähtuvad vajadused.

2. Organisatsioonikultuuri kui terviku muutus soovitud suunas ja juhtimiskultuuri arendamine.

- Kompetentsimudel on tagasisidestamise instrument, mis loob head eeldused juhil töötajaga tema tugevuste ja arengukohtade üle arutlemiseks ja arengu planeerimiseks;
- Kui kompetentsimudelis kirjeldatu saab ühtseks käitumisnormiks, mis on juhtide poolt toetatud ja pidevalt tagasisidestatud, hakkavad ka muutused igapäevaelus aset leidma.

3. Töötajate individuaalne arendamine

Töötaja saab infot, kuidas teised tema käitumist tajuvad - mis osas vajaks ta uusi teadmisi või hoopis hoiakute muutmist, et olla oma töös mõjusam.

Kompetentside hindamise tagasiside on aluseks töötaja individuaalse arengu planeerimiseks.

Eeldused kompetentsimudeli rakendamiseks

Kompetentsimudelit saab rakendada asendushooldusasutuse töötajate arenguvajaduste hindamiseks ja arengu planeerimiseks. 360 kraadi tagasiside meetodi abil hindamine annab perevanemale/kasvatajale võimaluse saada tagasisidet oma tegevuse kohta ehk infot, kuidas teised tema käitumist tajuvad. See on väärtuslik teave töötajale, kes soovib areneda ja saada tõeliseks meistriks.

Kompetentsimudeli edukaks kasutusele võtmiseks on järgmised **eeldused**:

1. asutuse juhtkond soovib arendada organisatsioonikultuuri ja usub väärtustesse, mida kompetentsimudel kannab;
2. asutuses on arenguestluste traditsioon – tagasiside andmine ja saamine on töökultuuri loomulik osa;
3. asutuses on piisav usaldustase, mis võimaldab vastajatel olla avatud ja ausad.

Kompetentsimudeli rakendamisel on **soovitatav lasteasutuses teha** järgmist:

1. Viia läbi hindamises osaleva meeskonna koolitus, kus selgitatakse hindamise eesmärke, kompetentsimudeli sisu ning luuakse valmisolek ausa tagasiside andmiseks ja vastuvõtmiseks.
2. Siduda kompetentsimudel asutuse muude tegevustega, näiteks arenguestlused, tunnustamine, arengu planeerimine.
3. Koostada asutuse personali arendusplaan. Plaani koondatakse individuaalsed arendusvajadused ja lisatakse organisatsiooni kui terviku vaatest olulised teemad.
4. Mudelit saab kasutada ka uute töötajate värbamisel. Kui töötajal, keda värvatakse, on varasem sellelaadne töökogemus, võib paluda tal ennast väljatöötatud küsimustiku alusel hinnata. Soovitatav on välja töötada struktureeritud intervjuu, milles käsitletakse kompetentsimudelis sisalduvaid hoiakuid ja käitumisootusi. Väga hästi töötab ka juhtumilahendus – värbamisintervjuul palutakse lahendada varem kirjeldatud juhtumeid lasteasutuse töös. Vastuseid võrreldakse kompetentsimudelis eeldatud käitumistega. Valik juhtumeid on toodud lisas 1 ja hindamisküsimustikud lisas 2.

3. Kompetentsimudeli rakendamisest valdkonnas

Kompetentsimudeli rakendamine asendushooldusasutustes tervikuna võiks toimuda järgmiste sammudena:

1. Kommunikatsioon asutuse juhtidele – miks? millal? millises tempos?
2. Viiakse läbi asutuse juhtimismeeskondade arenduspäevad, mille jooksul mudel analüüsitakse põhjalikult läbi, luuakse ühine arusaam asendushooldusasutuse lähiaastate väljakutsetest ning oodatavast kultuurist ja asutuste juhtimisest.
3. Valitakse 3-5 pilootasutust, kus kompetentsimudelit rakendada.
4. Viiakse läbi koolitused pilootasutuste meeskondadele hindamiseks ettevalmistamiseks.
5. Viiakse läbi piloothindamine ja tagasisidestamine
6. Pilootasutuse kogemust analüüsitakse. Pilootasutustest saavad nõ kompetentsimudeli „saadikud“, kes loovad selle edasiseks rakendamiseks positiivset fooni.

Siinkohal konsultandi soovitus: pöörata rõhk **asutuste juhtimisele ja organisatsioonikultuuri arendamisele**. Töötajate tsentraalne koolitamine võtmeteemadel (traumakogemus jm) on oluline, kuid see ei too esile kiiret muutust tervikkultuuris. Määravaks saavad igapäevane juhtide toetus, eeskuju, üksteiselt õppimine, tagasiside, supervisioon ja sisekoolitused.

Lisa 1. Juhtumid argielus

1. Treven ei taha kohtuda

6aastane Treven on perekodus olnud 6 kuud. Kohtumäärus ütleb, et Treven peab oma bioloogiliste vanematega kohtuma iga 3 nädala tagant. Iga kord kui see aeg hakkab lähenema, muutub Treven närviliseks, tigidaks, märgab öösel voodit. Peale kohtumist on aga endassetõmbunud.

Mida teeksid perevanema asemel?

1. Ei luba last kohtumistele, kuna bioloogilised vanemad ainult traumeerivad last. -
2. Võimaldan Trevenile peale bioloogiliste vanematega kohtumist midagi temale meeldivat, et ta maha rahuneks. -
3. Palun kohalikul omavalitsuselt lapsepsühholoogi teenust. Laps on traumakogemusega ja vajab abi. +
4. Räägin Trevenile, et ta bioloogilistel vanematel on praegu raske aeg, aga nad armastavad teda ikka. -
5. Püüan Treveniga peale kohtumist kontakti saada, et mõista, mis lapsega kohtumistel toimub. +
6. Loo koos eluraamatu, kus on info lapse kohta ja vanemate pildid, et tal oleks lihtsam oma perest ja ka oma muredest rääkida. +

Selgitus

Oluline on mõista, mis lapsega toimub ja miks bioloogiliste vanematega kohtumine on tema jaoks traumeeriv. Seega oleks nendest valikutest parim 5, kuna laps võib vajada kiirelt abi. Sama eesmärki täidab ka valik 6, kuid võtab rohkem aega. Ka psühholoogi kaasamine on igati õigustatud (valik 3). Bioloogiliste vanematega suhtlemise keelamine tuleb kooskõlastada eestkostjaga ja pole perevanema poolt õigustatud käitumine (valik 1). Valik 4 puhul püüad luua lapsele vanematest küll paremat fooni, kuid sellega ei pruugi vähendada lapse praegust mure ja ärevust. Valik 2 on samuti probleemi ignoreerimine.

Kompetentsimudelid:

- Teeb avatud koostööd lapse eestkostjaga.
- Algatab ja teeb lapse arengu toetamiseks koostööd haridusasutusega ja tugispetsialistidega.
- Aitab lapsel lahti mõtestada tema minevikku ja praegust suhet päritoluperega.

2. Miks ta mind löi?

Perekodus kasvab 10-aastane poiss Peeter. Bioloogilise perega kohtumiselt tulnud, küsib ta oma perevanemalt: „Miks isa mind ei salli ja mind peksis, kui ma väike olin?“. Peetril on perevanematega hea kontakt ja ka suhtlemine bioloogiliste vanematega on olnud regulaarne, kuigi Peeter neist kohtumistest rõõmu pole kunagi tundnud.

Mida vastaksid Peeteri perevanemana?

1. Viin jutu lõbusamatele teemadele, et Peeter halvad mälestused unustaks. -
2. Ütlen, et ma ei tea, miks pärisisa seda tegi, aga meie peres seda küll kunagi ei juhtu. -
3. Küsin Peetrilt, kas see teeb teda endiselt kurvaks ja kas ta tahab sellest pikemalt rääkida. +
4. Selgitan, et mõnikord täiskasvanud inimesed käituvad valesti, sest nad ei oska teisiti. +
5. Arutan lastekaitsetöötajaga, kas ei peaks kohtumisi ära jätma või Peetriga sinna kaasa minema. +
6. Uurin lastekaitsetöötajalt ja kättesaadavatest dokumentidest, mis Peetriga on juhtunud, mida isa tegi ja kui kaua see kestis. Siis otsustan, kuidas lapsega sellest rääkida. +

Selgitus

Peetri mälestus koduvägivallast on traumeeriv ja tõuseb üles iga kord, kui ta bioloogilise isaga kohtub. Seega pole õige Peetri tundeid ignoreerida (valikud 1 ja 2). On hea, kui saad lapsega tema traumeerivatest kogemusest rääkida ja anda omapoolseid selgitusi juhtunule (valikud 3 ja 4). Asjakohane on ennast Peetri minevikuga paremini kurssi viia ja eestkostjaga koostööd teha probleemi lahendamiseks (valikud 5 ja 6).

Kompetentsimudelid:

- Kogub lapse paremaks tundmaõppimiseks tema kohta infot.
- Märkab ja arvestab traumade võimalikku mõju lapse arengule ja käitumisele.
- Teeb avatud koostööd lapse eestkostjaga.

3. Tahan oma koju tagasi!

Perekodusse tuli 8-aastane Raimond, kes on oma perest ära võetud vanemate alkoholi tarbimise ja asotsiaalsete eluviiside tõttu. Poiss tuli kohe tõrksalt ega kohanenud, kuigi kogu pere oli talle toeks. Ta lasi mitmeid kordi perekodust jalga. Lastekaistetöötajale aga ütles: „Ma ei taha lastekodus elada. Ma tahan oma koju tagasi!“. Oma vanemad polnud aga lapse eest hoolitsemiseks võimelised ega huvitatud.

Mida soovitad perekodu vanemal ette võtta?

1. Perekodu ei saa siin midagi teha, lastekaitsetöötaja vastutab. -
2. Panen Raimondi luku taha, kuni ta mõistuse pähe võtab. -
3. Pühendan Raimondile personaalselt rohkem aega, et tekiks kontakt ja usaldus. +
4. Istume kogu perega maha ja räägime läbi meie pere reeglid ja kuidas saame üksteisele toeks olla. +
5. Räägin Raimondile, et kui ta oma vanemate juurde tagasi läheb, saab tast samasugune joodik. Meie peres saab tast aga korralik inimene. -
6. Võtan asja rahulikult. Raimond vajab harjumiseks lihtsalt aega. 0

Selgitus.

Raimond vajab tähelepanu, toetust ja aega. Seepärast on positiivsed valikud 3 ja 4. Ka valik 6 on iseenesest õige, kuid riskikäitumiste (kodust põgenemine) puhul peaks reageerima kiiremini. Kindlasti ei aita Raimondi vabaduse piiramine (valik 3) või tema ähvardamine (valik 5). Valik 1 on perekodu poolt vastutusest loobumine ja mitte tolereeritav.

Kompetentsimudelid:

- Annab lapsele aega kohanemiseks.
- Loob kontakti lapsele sobival viisil.
- Loob piire kaasates lapsi peresiseste kokkulepete tegemisse.
- Arvestab traumade võimalikku mõju lapse arengule ja käitumisele.

4. Anni on agressiivne

Anni on 10 aastane ja perekodus elanud aasta. Ta käib vallakeskuse kooli 4. klassis. Klassijuhatajalt on e-kooli tulnud juba mitmeid märkusi Anni halva käitumise kohta. Perevanem Piia helistab õpetajale, et mõista Anni käitumise põhjust. „Anni ärritub kergesti ja on agressiivne,“ ütleb õpetaja ja lisab: „lastekodu lastega on meil tihti probleeme.“ Piia käed vajuvad rüppe ega tea, mida teha.

Mida teeksid perevanem Piia asemel?

1. Kohtun klassijuhatajaga ja peegeldan seda, mida ta ütleb ja kuidas selline suhtumine perekodus elavatele lastele ja perevanematele mõjub. 0
2. Arutan õpetajaga, miks laps nii käitub ja mida teha lapse abistamiseks. +
3. Räägin lapsega, et aru saada, mis temaga toimub ja mis on sellise käitumise taga. +
4. Vahetan lapse kooli, kuna õpetaja hoiak on mulle vastuvõetamatu. -
5. Ütlen lapsele, et kui ta ei hakka koolis korralikult käituma, siis ta taskuraha ei saa. -
6. Ütlen lapsele, usun temasse ja et ta peab perekodu mainet kõrgel hoidma -

Selgitus

Oluline on lapse mõistmine ning traumateadlik lähenemine lahenduste otsimisele. Parim valik on 2, kuna õpetajaga arutledes saab selgitada ka, miks lastekodu lastega võivad probleemid tekkida ning aidata tal paremini Annit mõista. Kindlasti on õige ka lapsega rääkida, et tema koolikäitumist paremini mõista (valik 3). Oma tunnete peegeldamine klassijuhatajale on OK, kuid see ei aita Annit (valik 1). Valik 6 on lapse probleemi eiramine või sellesse mitte süvenemine ja talle kohustuse panemine asutuse maine eest. Kindlasti pole ka probleemisse süvenemata lapse ähvardamine (valik 5) ega kooli vahetamine (valik 4)

Kompetentsimudelid:

- Teeb igakülgset koostööd lapse haridusasutusega.
- Toetab last tunnete teadvustamisel ja juhtimisel.
- Arvestab traumade võimalikku mõju lapse arengule ja käitumisele.

5. Kert on kadunud

Kui perevanem Marina hommikul oma vahetust alustab, selgub, et Kert on kadunud. Millal ta täpselt lahkus, et tea keegi. Laste jutu järgi oli ta õhtusöögi ajal olemas, kuigi tujutu. Kert on 14 aastane noormees, kes mitmeid kordu perekodust ootamatult lahkunud, kuid siiski ise tagasi tulnud. Samas on ta ennast ebastabiilne ja end löikunud. Telefonile poiss ei vasta.

Mida teeksid Marina asemel?

1. Torman kohe ümbruskonda otsima, kuna laps võib olla endale ohtlik. -
2. Võtan ühendust kooliga, sõpradega ja perekodu teiste töötajatega, kes võiksid poisist midagi teada. ++
3. Helistan politseile ja palun kiirelt reageerida. ++
4. Kuna see olukord on korduv, ei tee esialgu midagi - küll ta välja ilmub. -
5. Poisil on karistamatus tunne. Otsustan, et hakkam tegelema tema KLAT teenusele suunamisega.
0
6. Helistan oma juhile ja küsin, mida ta soovib ette võtta. +

Selgitus.

Arvestades, et Kert võib endale ohtlik olla, peaks kiirelt reageerima: hankima võimalikult kiiresti infot lähikondsetelt (valik 2) ja andma lapse kadumisest teada politseile (valik 3). Kui vajad otsustamiseks juhi tuge, on ka see OK (valik 6). Kindlasti ei tohiks jätta reageerimata (valik 4): Mõistlik pole ka ise minema tormata, kuna ka teised lapsed vajavad tähelepanu (valik 1). KLAT teenus võib olla mõnel juhul õigustatud, kuid esmalt tuleb akuutne probleem lahendada (valik 5)

Kompetentsimudel:

- Vastutab pere iga lapse heaolu eest.
- Algatab ja teeb lapse arengu toetamiseks koostööd haridusasutusega ja tugispetsialistidega

6. Mis te siin kaagutate

15 aastane Oliver käis õhtul linna peal ja saabus perekodusse tagasi tugevas joobes. Saabudes oli ta kuraasi täis. Perevanema ja teiste laste küsimuste ja kommentaaride peale lalises ta „Mis te siin kõik kaagutate“ ja suundus oma tuppa magama. Igapäevaselt on Oliver üsna rahulik ja sõbralik poiss, kuid see polnud Oliveril esimene kord alkoholi tarbida ja perevanem Ly tunneb, et peab midagi otsustavat ette võtma.

Mida soovivad Lyl teha?

1. Jälgin Oliveri tervislikku seisundit ja lasen tal end kaineks magada. Hommik on õhtust targem. +
2. Lasen Oliveril end kaineks magada. Samas selgitan teistele lastele, mis alkohol inimesega teeb ning palun neil sellest eemale hoida. +
3. Vestlen perekolleegidega ja teiste lastega, et mõista, kui tugev on probleem ja kas Oliver vajab spetsialisti abi. 0
4. Kutsun politsei ja palun poisi kaineustumajja viia. -
5. Palun Oliveril köögi laua taha istuda, küsin selgitust ja räägin alkoholi halvast mõjust. -
6. Otsin Oliveriga järgmisel päeval kontakti ja püüan mõista, kas tal on muid probleeme ja miks ta joob. ++

Selgitus.

Selles situatsioonis tuleb esmalt pöörata tähelepanu nii Oliveri hetkeseisundile ja võimalikele tekkivatele terviseprobleemidele (valik 1) kui ka teistele lastele ja nende reaktsioonile (valik 2). Kindlasti on oluline edaspidi Oliveriga kontakti saada, et mõista, mis taga toimub ja millest sellised joomahood tekivad (valik 6). Asja arutamine perekolleegidega (valik 3) on mõistlik, kuid parim viis Oliveri mõistmiseks on ikka temaga otsesuhtlus. Joobes lapsega tõsiseid vestlusi pidada pole ilmselt tulemuslik (valik 5). Kuna Oliver pole agressiivne ja suundus end välja magama, pole politsei ja kaineustumajja minek ilmselt vajalikud (valik 4)

Kompetentsimudelid

- Toetab last tema tunnete teadvustamisel ja juhtimisel.
- Aitab lapsel aktsepteerida oma eripärasid ja tulla toime ebaõnnestumistega.

7. Kaie on kurb

Kaie on kuueaastane ja tänaseks elanud 4 aastat perekodus. Vanematel on alkoholiprobleemid, kuid samas käivad nad teda sageli vaatamas ja räägivad, et varsti võtavad nad tüdruku jälle koju. Kaie ootab oma vanemaid, kuid kojusaamise juttu enam eriti ei usu. Ühel päeval ilmub Kaie ema ootamatult perekodusse täiesti joobnult. Kaie jookseb talle algul rõõmsalt vastu, kuid siis pöörab ringi ja läheb nuttes tuppa perevanem Mareti juurde.

Mida teeksid Mareti asemel?

1. Olen lapsega koos, lasen tal kurb olla ja pakun lähedust +
2. Lohutan last. Ütlen, et te ema ongi selline ja tema pärast ei tasu nutta. -
3. Palun emal lahkuda. Kui laps on rahunenud, selgitan talle, et emal on selline terviseprobleem, aga et ta on emale ikka kallis. +
4. Saadan lapse oma tuppa ja kutsun emale politsei. -
5. Ütlen emale, et sellisena ei tohi ta enam kunagi perekodusse tulla ja ta kurvastas Kaiet väga. Kui see kordub, saab ta lähenemiskeelu. 0
6. Otsin Kaiete kiirelt muid tegevusi, mis ta mõtted mujale viiks. 0

Selgitus.

Oluline on aktsepteerida lapse kurbust ja pakkuda talle selle läbielamisel tuge (valik 1). Asjakohane on lapsele ka ema seisundit selgitada, samas ema mitte halvustades (valik 3). Last ei saa sel hetkel oma tunnetega üksi jätta (valik 4) ega ka tema kurbust ignoreerida (valik 6). Lubatav pole ka valk 2 - ema halvustamine. Valikus 5 annad emale otsekoheselt teada, mis on lapsega kohtumise reeglid ja kuidas ta sellises seisundis ilmudes oma lapsele mõjub, mis on vajalik (valik 5), politsei kutsumine oleks ilmselt üle reageerimine.

Kompetentsimudelid

- Toetab last tema tunnete teadvustamisel ja juhtimisel.
- Aitab lapsel mõista teisi inimesi ja luua turvalisi suhteid.
- Toetab lapse kontakti päritolupere- ja teiste lähedastega.
- Aitab lapsel lahti mõtestada tema minevikku ja praegust suhet päritoluperega

8. Mind nad armastavad rohkem

Elle ja Anne töötavad vahetustega perekodus „Tammeke“. Anne on seal juba üle 10 aasta töötanud, Elle tuli „Tammeke“ perekodusse 6 kuud tagasi. Algul jättis Anne väga sõbraliku ja hooliva mulje ja muudkui õpetas Ellet. Kui Elle iseseisvamaks sai, toimus muutus. Kui Elle mõnikord rääkis probleemidest mõne lapsega, ütles Anne sageli: „Minuga ta küll nii ei tee“ andes mõista, et tema on parem vanem ja lapsed armastavad teda rohkem.

Elle hakkas oma muresid aina vähem jagama ja kui Anne küsis, kuidas vahetus läks, vastas napsõnaliselt „hästi!“ Samas oleks ta nii väga tahtnud oma mõtteid jagada ning tööle tulemine muutus talle aina ebameeldivamaks.

Mida teeksid Elle asemel?

1. Püüan Annega rahulikult rääkida, kuidas tema käitumine mõjutab mind ja lapsi. +
2. Räägin juhiga olukorrast ja palun abi. +
3. Hakkan oma tugevusi laste silmis esile tõstma ning Annele rääkima, kuidas lapsed mind armastavad. -
4. Pakun Annele võimalusi, kuidas saaksime koos lastega midagi toredate teha. Usun, et koostegemine lähendab. 0
5. Küsin laste käest, miks nad käituvad ühe perevanemaga nii ja teisega teisiti. -
6. Palun end teise peresse üle viia, kuna olen sattunud kokku väga kiusliku inimesega. -

Selgitus.

Mõistlik on tegeleda olukorra põhjusega –suhtega oma lähikolleeegiga. Esmalt võiksid ise Annaga rääkida (valik 1). Kui see ei aita või tundub liiga raske, võib abi otsida ka juhilt (valik 2).

Koostegemine võib suhetele kasuks tulla, see on siiski otsese põhjusega tegelemise vältimine (0).

Kindlasti pole konstruktiivne ise samaga vastata (valik 3) ega ka lapsi konflikti kaasata (valik 5).

Pere vahetus võiks jääda viimaseks võimaluseks, kuigi oma vaimse tervise huvides võib see vajalik olla (valik 6).

Kompetentsimudel

- Tegutseb peremeeskonnas ühtsustunde ja laste heaolu nimel.
- Loob kolleegidega usaldusväärsed suhted ja hoiab head tööõhkkonda.
- Annab kolleegidele konstruktiivset ja hoolivat tagasisidet.

9. Maire muretseb

Perevanem Maire on väga hooliv ja hoolitsev. Ta reageerib iga lapse murele, kuulab ja lohutab. Ta püüab hästi läbi saada ka bioloogiliste vanematega, kes on sageli ettearvamatud. Maire leiab ikka õigustusi ja põhjendusi. Ta tunneb, kuidas vastutab kõigi nende elurataste vahele jäänud laste saatuse eest ja lapsed armastavad teda väga.

Viimasel ajal tunneb Maire, et ta kannab perekodu muresid kogu aeg kaasas. Lapsed saadavad talle messe ka vabal ajal ning kogu aeg keerlevad mõtted töö ümber. Ka uni on häiritud ning meeleolu kõigub üles-alla. Midagi peab muutma, mõtleb Maire.

Mida teeksid Maire asemel?

1. Võtan aja maha ja puhkan. Iseennast peab ka vahepeal laadima, siis jõuab jälle teistele anda. +
2. Räägin kolleegiga, mis on nende kogemus ja kuidas nemad on samasugustes olukordades toime tulnud. +
3. Olen sellise töö valinud ja pean sellega leppima. Mis siis, et vahepeal on raske – ma ju armastan seda tööd. -
4. Otsustan, et pean seadma piiri töö ja isikliku aja vahele. Räägin sellest ka perekodu lastega. ++
5. Palun juhil saata end stressijuhtimise koolitusele, et õppida oma emotsioone paremini juhtima. 0
6. Lähen arsti juurde ja palun endale antidepressandid välja kirjutada. -

Selgitus.

Kui tunned end väsinuna ja üle töötanuna ning töö- ja eraelu vahele piiritõmbamine on keeruline, pead enda heaolu huvides kindlasti midagi ette võtma. Kõige ausam ja pikemaajalise mõjuga on valik 4. Ka puhkus ja kolleegidelt nõu küsimine on head valikud (1. ja 2.). Valik 3 ei ole jätkusuutlik, ka armastatud töö väsitab ning töö kõrval tuleb ka ennast armastada ☺. Koolitusest (valik 5) võib abi olla, aga konkreetsed sammud muutusteks pead ikka ise astuma. Diagnoosi pole vaja endale kohe panna ja ravimeid appi võtta (valik 6)

Kompetentsimudelid

- Pöörab tähelepanu oma vajadustele ning väljendab neid.
- Teadvustab oma emotsionaalset seisundit ning küsib vajadusel abi kolleegidelt või juhtkonnalt.
- Valdab stressijuhtimise võtteid ja rakendab neid vajadusel.
- Võtab aega iseendale ja erinevatele rollidele oma elus.

10. Vennad omavahel

Peres elab kaks venda: vanem 17-aastane, noorem 12-aastane. Noorem on kerge vaimupuudega. Nad on asendushooldusel olnud pool aastat. Vanem vend manipuleerib pidevalt noorema vennaga, et see tema eest ebaseeldivad asjad, nagu koristamine, ära teeks. Mõnikord käib sinna juurde ka füüsiline togimine. Selline muster on toiminud juba aastaid ka päritoluperes. Noorem vend ei oska selles näha probleemi ega julge vastu hakata. Vanem vend teeb seda nii oskuslikult, et täiskasvanute kuulates-nähes enamasti midagi ei toimu. Teised lapsed aga on näinud pealt togimist ja muud ning räägivad sellest perevanematele.

Kuidas toimiksid pereema asemel?

1. Hakkan tähelepanelikult vendi jälgima ja võtan teema üles siis, kui olen lastelt kuuldut oma silmaga näinud. 0
2. Pühendan nooremale vennale rohkem aega, et sisendada talle enesekindlust ning oskusi ennast kaitsta +
3. Vestlen vanema vennaga ja aitan tal mõista, mis temas toimub, kui ta oma venda terroriseerib. Ütlen, et perekodus pole vägivald lubatud. +
4. Lähen kohe poiste tuppa ja ütlen, et vennad peavad kokku hoidma ning üksteise kiusamine on meie asutuses lubamatu. -
5. Ei tee midagi. Ammu sissejuurdunud mustrit on raske muuta ja noorem vend peab ise õppima end kaitsma. -
6. Teen ettepaneku vennad erinevatesse kodudesse paigutada. -

Selgitus

Selliste signaalide korral peaks sekkuma kohe. Õige on tegeleda nii kiusatavaga (valik 2) kui kiusajaga (valik 3). Vendade käitumise teadlikum jälgimine (valik 1) on hea mõte, kuid sekkuma peab võib-olla kohe, Olukorraga leppimine pole lahendus (valik 5), samuti pole soovitatav vendade eraldamine (valik 6). Moraali lugemine ilma selgitusi küsimata (valik 4) võib ka olukorra vaid halvemaks teha.

Kompetentsimudel

- Jälgib laste omavahelisi suhteid ja toetab heade peresuhete tekkimist ning arenemist.
- Märkab väärkohtlemist ja reageerib sellele koheselt.

11. Marie võtab vastutuse

16-aasane Marie on asendushooldusel koos noorema õe ja vennaga. Nad on perekodus elanud aasta, aga Marie ei suuda sellega leppida. Päritoluperes, kus on psüühikahäirega ema, täitis tüdruk ema rolli – hoolitses igapäevaselt nii oma ema kui nooremate laste eest. Asendushooldusele paigutamist mõistab ta kui enda läbikukkumist pere kooshoidja rollis. Samas häbeneb ta seda, et elab lastekodus, ta ei taha, et keegi sõpradest ja koolikaaslastest seda üldse teaks.

Hommikuti kooli minnes lahkub Marie perekodust väga vara, et lipsata läbi päritolu kodust. Nii kontrollib ta ema olukorda ja samas läheb kooli sama teed mööda, nagu varem – nii ei saa koolikaaslased teada, et ta on perekodusse kolinud.

Mida teeksid asendushoolduse töötajana?

1. Keelan Mariel hommikuse koduskäimise ja emaga suhtlemise, kuna see on last kahjustav. -
2. Saan aru, et Marie vajab spetsialisti tuge ning suunan ta psühholoogi nõustamisele. +
3. Püüan võita Marie usaldust, arutades temaga talle olulisi teemasid, nagu mure ema pärast. Loon temas tasapisi tunnet, et perekodus on nii tema kui ta õed kaitstud +
4. Ütlen Mariele otse, et ta ei vastuta oma ema eest ja lastekodu pole vaja häbeneda -
5. Loon kontakti laste emaga, et teda kaasata rohkem laste ellu, sh ema rollis. Kutsun ema perekodusse külla ja lasen tal lihtsal viisil laste eest hoolitseda. 0
6. Tunnustan Mariet, et ta on olnud nii tubli ja hooliv oma pere suhtes. Suunan teda rohkem iseendast hoolima. +

Selgitus

Marie vajab aega ja mõistmist, et oma roll ja vastutus ümber hinnata. Seega on positiivsed lahendused 3 ja 6. Kiired sekkumised ja tõe kuulutamine tõenäoselt selles olukorras ei tööta (valikud 2 ja 4). Lapse ema kaasamine ja tema emarolli suunamine (valik 5) on kahtlemata tänuväärne tegevus, kuid ei pruugi olla piisavalt tulemuslik, mistõttu tuleb kindlasti tähelepanu pöörata Marie tunnete ja uskumuste. Psühholoogi teenus võib ka vajalikuks osutuda (valik 2)

Kompetentsimudelid

- Annab lapsele aega muutustega kohanemiseks.
- Toetab last tema tunnete teadvustamisel ja juhtimisel.
- Aitab lapsel mõista teisi inimesi ja luua turvalisi suhteid.

12. Teedu hambapesu

6-aastane Teet tuli perekodusse väga kehvast seisust hammastega. Selgus, et lapsel puudub igasugune kokkupuude hambapasta või -harjaga. Perevanem on kõvasti vaeva näinud, et temas uut harjumust tekitada. Tihti on õhtused hambapesemised lõppenud lihtsalt lapse tuppa sulgumisega ja ühemõttelise keeldumisega.

Perevanem Veronika on tihti ette näidanud, kuidas tema seda teeb ning uskunud eeskujule jõusse. Ühel õhtul küsis Teet: „Kas me täna ka koos hambaid peseme“.

Kuidas reageeriksid Veronika asemel?

1. Räägin kogu perele, kui tubli poiss Teet on. 0
2. Kiidan Teetu selle eest, et ta mulle meelde tuletas, et hambaid tuleb pesta. +
3. Ütlen, et nüüd on Teet juba nii suur poiss, et hakkab igal õhtul ise hambaid pesema. 0
4. Annan Teedule naerunäo klepsu, mille ta saab oma hambaharjale panna, et see talle alati hea tuju tekitaks +
5. Mõtlen rahuloluga: „Eeskujule on parim õpetaja“ ja lähen rõõmsalt koos Teeduga hambaid perema. +
6. Ütlen Teedule: „Nüüd lõpuks julgeb sinuga ka hambaarstile minna ja su hambad terveks ravida“ -

Selgitus

Väike muutus Teedus on toimunud ja edusamme tuleb tunnustada (valik 2, 4). Tunnustusena võib kõlada ka valik 3, kuid võib-olla on esialgu suuremaks motivaatoriks koostegutsemine (valik 5). Valiku 1 mõjus sõltub peres valitsevas õhkkonnas, mõjusam on ehk tunnustuse jagamine otse Teedule. Valik 6 ei pruugi Teedule kõlada väga turvaliselt ja sisaldab halvustusenooti.

Kompetentsimudelid

- On lapsele eeskujuks tervislike eluviiside kujundamisel.
- Märkab positiivseid muutusi lapses ja tunnustab ka väikeste edusammude eest.

Lisa 2. 360-kraadi küsimustikud

Enesehindmise küsimustik

Kasuta hindamiseks järgmist skaalat:

- 5 kirjeldatud käitumine on väga omane, kasutan seda järjekindlalt
- 4 kirjeldatud käitumine on enamasti omane, kasutan seda sageli
- 3 kirjeldatud käitumine on mõningal määral omane, kasutan seda mõnikord, kuid mitte järjekindlalt
- 2 kirjeldatud käitumine ei ole enamasti omane, kasutan seda harva
- 1 kirjeldatud käitumine ei ole omane, ei kasuta seda kunagi

1. Lapse arengu toetaja	Enesehindang
1.1 Kontakti loomine lapsega	
1. Kogun lapse paremaks tundmaõppimiseks tema kohta infot.	
2. Õpin last tundma läbi ühistegevuste.	
3. Väljendan oma positiivset hoiakut lapse suhtes, kasutades ka sobivat hääletooni ja kehakeelt.	
4. Mõistan kiindumussuhte vajalikkust lapsele ja pakun lähedust.	
5. Loon lapsele turvalised rutiinid.	
6. Annan lapsele aega muutustega kohanemiseks.	
Näited, kuidas toimin.	
1.2 Lapse arenguvajaduste mõistmine	
1. Näen last tervikuna ja keskendun tema tugevustele.	
2. Mõistan lapse vajadusi, tunde- ja mõttemaailma ning arvestan nendega.	
3. Märkan ja arvestab traumade võimalikku mõju lapse arengule ja käitumisele.	
4. Kasutan traumapädeva hoolduse põhimõtteid lapse toetamisel ja sisemise turvatunde suurendamisel.	
5. Märkan lapse andeid ja pakun viise nende arendamiseks.	
6. Märkan positiivseid muutusi lapses ja tunnustan ka väikeste edusammude eest.	
Näited, kuidas toimin.	
1.3 Lapse füüsilise ja seksuaalse arengu toetamine	
1. Arvestan lapse eripärade ja tervisliku seisundiga.	
2. Suunan last tegema tervislikke toiduvalikuid.	

3. Innustan last aktiivselt liikuma.	
4. Olen lapsele eeskujuks tervislike eluviiside kujundamisel.	
5. Mõistan ja toetan lapse eakohast seksuaalsed arengut.	
Näited, kuidas toimin.	
1.4. Lapse sotsiaalse, emotsionaalse ja vaimse arengu toetamine	
1. Toetan last tema tunnete teadvustamisel ja juhtimisel.	
2. Aitan lapsel aktsepteerida oma eripärasid ja tulla toime ebaõnnestumistega.	
3. Aitan lapsel mõista teisi inimesi ja luua turvalisi suhteid.	
4. Suunan last kasutama nutiseadmeid mõõdukalt ja mõistlikult.	
5. Arendan koostegemiste ja lapse usaldamise kaudu tema toimetulekuoskusi.	
6. Toetan lapse intellektuaalsed arengut arvestades tema huvisid ja võimekust.	
7. Olen oma käitumisega lapsele eeskujuks.	
Näited, kuidas toimin.	
2. Peretunde looja	
2.1. Turvalise keskkonna loomine	
1. Vastutan pere iga lapse heaolu eest.	
2. Kujundan õhkkonna, kus kõiki märgatakse ja igaüks on tähtis.	
3. Pööran teadlikult tähelepanu laste turvatunde säilimisele perekoosluse muutumisel.	
4. Loon piire kaasates lapsi peresiseste kokkulepete tegemisse.	
5. Kaasan lapsi peretraditsioonide loomisse ning hoidmisse .	
6. Märkan väärkohtlemist ja reageerin sellele koheselt.	
Näited, kuidas toimin.	
2.2. Peresuhete juhtimine	
1. Loon lastele võimaluse olla loov ja mänguline, mängin kaasa.	
2. Toetan teadlikult laste põhiväärtuste kujunemist.	
3. Jälgin laste omavahelisi suhteid ja toetan heade peresuhete tekkimist ning arenemist.	
4. Ennetan ja lahendan erimeelsusi konfliktilahendamise meetodeid kasutades.	
5. Võimaldan peres igale lapsele privaatsust.	

Näited, kuidas toimin.	
3. Meeskonnaliige	
3.1. Peremeeskonna vaimu hoidmine	
1. Tegutsen peremeeskonnas ühtsustunde ja laste heaolu nimel.	
2. Sean ja järgin peremeeskonnas ühiseid eesmärke.	
3. Jagan peremeeskonnas infot arvestades konfidentsiaalsusenõuete ja lapse privaatsusega.	
Näited, kuidas toimin.	
3.2. Kollegiaalsus	
1. Loon kolleegidega usaldusväärsed suhted ja hoian head tööõhkkonda	
2. Märkan kolleege ja tunnustan neid	
3. Toetan kolleege oma kogemuste ja teadmistega	
4. Annan kolleegidele konstruktiivset ja hoolivat tagasisidet	
5. Märkan kolleegide ebasobivat käitumist ja reageerin sellele.	
6. Tean oma asutuse eesmärke ning järgin organisatsiooni väärtusi.	
Näited, kuidas toimin.	
4. Enesejuhtija ja -arendaja	
4.1. Eneseanalüüs	
1. Hindan teadlikult oma tugevusi ja arengukohti.	
2. Pööran tähelepanu oma vajadustele ning väljendan neid.	
3. Teadvustan oma emotsionaalset seisundit ning küsin vajadusel abi kolleegidelt või juhtkonnalt.	
4. Analüüsin ja reflekteerin oma käitumist ning hoiakuid ning olen valmis neid muutma.	
5. Teadvustan isikliku ajaloo ja läbielatu mõju oma käitumisele ja suhetele ning tegelen vajadusel oma peremustritega.	
Näited, kuidas toimin.	

4.2. Enesejuhtimine	
1. Planeerin ja kasutan oma aega tulemuslikult, samas ennastsäästvalt.	
2. Pingelistes olukordades jään tasakaalukaks.	
3. Valdan stressijuhtimise võtteid ja rakendan neid vajadusel.	
4. Võtan aega iseendale ja erinevatele rollidele oma elus.	
Näited, kuidas toimin.	
4.3. Enesearendamine	
1. Arendan ennast inimesena mitmekülgset.	
2. Arendan end erialaselt, näiteks osalen koolitustel, supervisioonidel, loen erialast kirjandust.	
3. Kasutan igapäevaselt kaasaegseid digivahendeid ja muud olmes vajalikku tehnikat.	
Näited, kuidas toimin.	
5. Aktiivne kaasvanem võrgustikus	
5.1. Koostöö päritoluperega	
1. Tutvustan lapsele tema päritolu ja aitan luua sellega positiivseid seoseid.	
2. Toetan lapse kontakti päritolupere ja teiste lähedastega.	
3. Aitan lapsel lahti mõtestada tema minevikku ja praegust suhet päritoluperega.	
Näited, kuidas toimin.	
5.2. Koostöö lapse võrgustikuga	
1. Teen avatud koostööd lapse eestkostjaga.	
2. Algatan ja teen lapse arengu toetamiseks koostööd haridusasutusega ja tugispetsialistidega.	
3. Jagan ausat infot ja tagasisidet võrgustikuliikmetele.	
Näited, kuidas toimin.	

Küsimustik partnerile, võrgustiku liikmele

Kasuta hindamiseks järgmist skaalat:

- 5 kirjeldatud käitumine on väga omane, kasutab seda järjekindlalt
- 4 kirjeldatud käitumine on enamasti omane, kasutab seda sageli
- 3 kirjeldatud käitumine on mõningal määral omane, kasutab seda mõnikord, kuid mitte järjekindlalt
- 2 kirjeldatud käitumine ei ole enamasti omane, kasutab seda harva
- 1 kirjeldatud käitumine ei ole omane, ei kasuta seda kunagi

1. Lapse arengu toetaja	Hinnang
1.1 Kontakti loomine lapsega	
1. Kogub lapse paremaks tundmaõppimiseks tema kohta infot.	
2. Õpib last tundma läbi ühistegevuste.	
3. Väljendab oma positiivset hoiakut lapse suhtes, kasutades ka sobivat hääletooni ja kehakeelt.	
4. Mõistab kiindumussuhte vajalikkust lapsele ja pakub lähedust.	
5. Loob lapsele turvalised rutiinid.	
6. Annab lapsele aega muutustega kohanemiseks.	
Näited, kuidas toimin.	
1.2. Lapse arenguvajaduste mõistmine	
1. Näeb last tervikuna ja keskendub tema tugevustele.	
2. Mõistab lapse vajadusi, tunde- ja mõttemaailma ning arvestab nendega.	
3. Märkab ja arvestab traumade võimalikku mõju lapse arengule ja käitumisele.	
4. Kasutab traumapädeva hoolduse põhimõtteid lapse toetamisel ja sisemise turvatunde suurendamisel.	
5. Märkab lapse andeid ja pakub viise nende arendamiseks.	
6. Märkab positiivseid muutusi lapses ja tunnustab ka väikeste edusammude eest.	
Näited, kuidas toimin.	
1.3. Lapse füüsilise ja seksuaalse arengu toetamine	
1. Arvestab lapse eripärade ja tervisliku seisundiga.	
2. Suunab last tegema tervislikke toiduvalikuid.	
3. Innustab last aktiivselt liikuma .	
4. On lapsele eeskujuks tervislike eluviiside kujundamisel.	
5. Mõistab ja toetab lapse eakohast seksuaalset arengut.	

Näited, kuidas toimin.	
1.4. Lapse sotsiaalse, emotsionaalse ja vaimse arengu toetamine	
1. Toetab last tema tunnete teadvustamisel ja juhtimisel.	
2. Aitab lapsel aktsepteerida oma eripärasid ja tulla toime ebaõnnestumistega.	
3. Aitab lapsel mõista teisi inimesi ja luua turvalisi suhteid.	
4. Suunab last kasutama nutiseadmeid mõõdukalt ja mõistlikult.	
5. Arendab koostegemiste ja lapse usaldamise kaudu tema toimetulekuuskusi.	
6. Toetab lapse intellektuaalset arengut arvestades tema huvisid ja võimekust.	
7. On oma käitumisega lapsele eeskujuks.	
Näited, kuidas toimin.	
2. Peretunde looja	
2.1. Turvalise keskkonna loomine	
1. Vastutab pere iga lapse heaolu eest.	
2. Kujundab õhkkonna, kus kõiki märgatakse ja igaüks on tähtis.	
3. Pöörab teadlikult tähelepanu laste turvatunde säilimisele perekoosluse muutumisel.	
4. Loob piire kaasates lapsi peresiseste kokkulepete tegemisse.	
5. Kaasab lapsi peretraditsioonide loomisse ning hoidmisse .	
6. Märkab väärkohtlemist ja reageerib sellele koheselt.	
Näited, kuidas toimin.	
2.2. Peresuhete juhtimine	Enesehinnang
1. Loob lastele võimaluse olla loov ja mänguline, mängib kaasa.	
2. Toetab teadlikult laste põhiväärtuste kujunemist.	
3. Jälgib laste omavahelisi suhteid ja toetab heade peresuhete tekkimist ning arenemist.	
4. Ennetab ja lahendab erimeelsusi konfliktilahendamise meetodeid kasutades.	
5. Võimaldab peres igale lapsele privaatsust.	

Näited, kuidas toimin.	
3. Meeskonnaliige	
3.1. Peremeeskonna vaimu hoidmine	
1. Tegutseb peremeeskonnas ühtsustunde ja laste heaolu nimel.	
2. Seab ja järgib peremeeskonnas ühiseid eesmärke.	
3. Jagab peremeeskonnas infot arvestades konfidentsiaalsusenõuete ja lapse privaatsusega.	
Näited, kuidas toimin.	
3.2. Kollegiaalsus	
1. Loob kolleegidega usaldusväärsed suhted ja hoiab head tööõhkkonda	
2. Märkab kolleege ja tunnustab neid	
3. Toetab kolleege oma kogemuste ja teadmistega	
4. Annab kolleegidele konstruktiivset ja hoolivat tagasisidet	
5. Märkab kolleegi ebasobivat käitumist ja reageerib sellele.	
6. Teab oma asutuse eesmärke ning järgib organisatsiooni väärtusi.	
Näited, kuidas toimin.	
4. Enesejuhtija ja -arendaja	
4.1. Eneseanalüüs	
1. Hindab teadlikult oma tugevusi ja arengukohti.	
2. Pöörab tähelepanu oma vajadustele ning väljendab neid.	
3. Teadvustab oma emotsionaalset seisundit ning küsib vajadusel abi kolleegidelt või juhtkonnalt.	
4. Analüüsib ja reflekteerib oma käitumist ning hoiakuid ning on valmis neid muutma.	
5. Teadvustab isikliku ajaloo ja läbielatu mõju oma käitumisele ja suhetele ning tegeleb vajadusel oma peremustritega.	
Näited, kuidas toimin.	

4.2. Enesejuhtimine	
1. Planeerib ja kasutab oma aega tulemuslikult, samas ennastsäästvalt.	
2. Pingelistes olukordades jääb tasakaalukaks.	
3. Valdab stressijuhtimise võtteid ja rakendab neid vajadusel.	
4. Võtab aega iseendale ja erinevatele rollidele oma elus.	
Näited, kuidas toimin.	
4.3. Enesearendamine	
1. Arendab ennast inimesena mitmekülgset.	
2. Arendab end erialaselt, näiteks osaleb koolitustel, supervisioonidel, loeb erialast kirjandust.	
3. Kasutab igapäevaselt kaasaegseid digivahendeid ja muud olmes vajalikku tehnikat.	
Näited, kuidas toimin.	
5. Aktiivne kaasvanem võrgustikus	
5.1. Koostöö päritoluperega	
1. Tutvustab lapsele tema päritolu ja aitab luua sellega positiivseid seoseid.	
2. Toetab lapse kontakti päritolupere ja teiste lähedastega.	
3. Aitab lapsel lahti mõtestada tema minevikku ja praegust suhet päritoluperega.	
Näited, kuidas toimin.	
5.2. Koostöö lapse võrgustikuga	
1. Teeb avatud koostööd lapse eestkostjaga.	
2. Algatab ja teeb lapse arengu toetamiseks koostööd haridusasutusega ja tugispetsialistidega.	
3. Jagab ausat infot ja tagasisidet võrgustikuliikmetele.	
Näited, kuidas toimin.	